

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Helenius, M. (2021) Tulevaisuusajattelu on tulevaisuuden taito. TAMK-blogi, 28.9.2021.

URL: <https://blogs.tuni.fi/tamkblogi/hanketoiminta/tulevaisuusajattelu-on-tulevaisuuden-taito/>

Tulevaisuusajattelu on tulevaisuuden taito

28.9.2021 — Arja Hautala

Tulevaisuusajattelu on kykyä ennakoida ja rakentaa mahdollisia, toivottavia tai todennäköisiä tulevaisuuden kuvia. Jokainen meistä tekee tätä jokapäiväisessä elämässään. Mietimme ja suunnittelemme tekemisiämme vallitsevien olosuhteiden valossa sekä sen mukaan, mikä kokemus meillä on aikaisemmista vastaavista olosuhteista ja tilanteista.

Meillä on luontainen kyky ennakoida tulevaa. Se perustuu siihen, että monet asiat ovat ennalta arvattavia, kulttuurisesti sovittuja, hitaasti muuttuvia tai yhdessä sovittuja. Toisaalta emme pysty ennustamaan tulevaisuutta, koska maailmassa on sattumaa, uusi informaatio muokkaa ihmisten uskomuksia, asenteita ja käyttäytymistä tai sen vuoksi, että todellisuuteen sisältyy kaoottisia prosesseja. Ennustaminen ja ennakointi on eri asioita ja niiden erottaminen vaatii tulevaisuusajattelun taitoa.

Kurssilla ”Ihminen, trendit ja tulevaisuus” opetan tulevaisuusajattelun perustaitoja. Aloitamme historian merkityksestä tulevaisuuden ennakoinnissa. Mietimme, miten käsiteltävä aihe on muuttunut vuosien saatossa. Mitkä asiat ovat pysyneet ennallaan ja mitkä asiat ovat muuttuneet. Sitten kysymme miksi asiat ovat muuttuneet, mikä on ollut vaikutin muutoksessa. Näin pyrimme ymmärtämään nykyhetkeä. Perustelemaan olemassa olevaa tilannetta mahdollisimman monelta eri näkökulmalta, jotta luomme ymmärrystä muutoksen vaikuttavista tekijöistä.

Kun siirrymme opiskelemaan tulevaisuusajattelun perusteita, tarkastelemme uteliaasti ja laaja-alaisesti löydettävissä olevia muuttujia. Mietimme mikä nopeuttaa tai hidastaa

muutosta. Pohdimme, kenen intressissä muutos on, kuka hyötyy muutoksesta eniten ja kenellä on tavoite ajaa asiaa eteenpäin.

Tulevaisuusajattelussa pohditaan mahdollisia, toivottavia ja todennäköisiä tulevaisuuden kuvia eli skenaarioita. Tämän voisi ajatella olevan helppoa, mutta tavat ajatella tekevät tästä usein haastavaa. Sorrumme helposti tulevaisuutta ajatellessamme erilaisiin ajattelun ansoihin, jotka vääristävät tulevaisuuskuvia. Tällaisia ajattelun ansoja ovat esimerkiksi yli-into tai uuden vähättely. Myös trendiajattelu voi vääristää tulevaisuuskuvia merkittävästi. Sokeudumme näkemään mikä on mahdollista ja toivottavaa, koska ympärillä käytävä keskustelu pohjautuu yleiseen trendipohjaiseen mantraan eikä analysoituun ja rakennettuun ennakkointitietoon.

Juuri tämä ajattelun moninaisuus, ansoihin sortuminen ja kyky vaihtaa näkökulmaa nousee esille opiskelijoiden oppimispäiväkirjoissa. Tästä melkein jokainen kirjoittaa oppineensa todella paljon. Huomanneensa kuinka oma ajattelu on ollut kapeaa ja omaan taustaan sidottua. On hienoa opettajana huomata kuinka opiskelijat refleктоivat oman tulevaisuusajattelutaidon kehittymistä, kuinka he innostuvat skenaariotyökaluista ja miettivät miten hyödyntää niitä opinnoissaan tai työpaikoillaan.

Tulevaisuusajattelun taidoilla rakennetaan kestäviä tulevaisuuden päätöksiä, palveluita, yrityksiä, jopa opetussuunnitelmia. Niitä toivottuja ja mahdollisia tulevaisuuksia, joihin meistä jokainen pystyy vaikuttamaan. Kestäviä ratkaisuja, asiakkaalle kiinnostavia palveluita ja uudistuvia organisaatioita. Perustuuko tulevaisuusajattelusi systemaattisesti rakennettuun näkemykseen vai musta tuntuu -ajatteluun?

Kirjoittaja: Mari Helenius, lehtori, Liiketalous ja media
Kuva: Pexels